

1. Ιδέα – Πρωτοτυπία σεναρίου: Επανάληψη γραμματικών φαινομένων, που οι μαθητές έχουν ήδη διδαχθεί, μέσα από αποσπάσματα αυθεντικών λογοτεχνικών κειμένων.
2. Τάξη: Έκτη Δημοτικού
3. Γνωστικό Αντικείμενο: Γλώσσα
4. Ενότητα: Ενδέκατη, *Συγγενικές Σχέσεις*
5. Συμβατότητα με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ.: Το θέμα είναι απολύτως συμβατό με το Α.Π.Σ. και το Δ.Ε.Π.Π.Σ, εφόσον αποτελεί θέμα ενότητας στο βιβλίο γλώσσας της ΣΤ΄ τάξης και οι στόχοι που τίθενται άπτονται πλήρως του αναλυτικού προγράμματος του εν λόγω γνωστικού αντικείμενου. Γλώσσα: υποτακτική σύνδεση, αφηγηματικά κείμενα, λογοτεχνικά κείμενα.
6. Προαπαιτούμενες γνώσεις:
  - Ως προς το γνωστικό αντικείμενο: κατανόηση κειμένου, εντοπισμός κι αναγνώριση εξαρτημένων (δευτερευουσών) προτάσεων, είδη σύνδεσης προτάσεων στον προφορικό και γραπτό λόγο, χρονικοί προσδιορισμοί.
  - Ως προς τη χρήση του λειτουργικού συστήματος, των απαραίτητων λογισμικών κι εφαρμογών: ένας ικανός αριθμός παιδιών – τουλάχιστον ένα σε κάθε ομάδα – καλό είναι να έχουν σχετική εμπειρία τόσο στη χρήση του λειτουργικού συστήματος των Windows, όσο και στη χρήση του λογισμικού επεξεργασίας κειμένου της Microsoft Word, προκειμένου να λειτουργήσει καλύτερα η μαθησιακή δραστηριότητα σε ομάδες. Έχει προηγηθεί μία διδακτική ώρα εξάσκησης των μαθητών πάνω στις βασικές λειτουργίες του λογισμικού της Microsoft Word : δημιουργία κειμένου, μορφοποίηση χαρακτήρων και κειμένου, ορθογραφικός και γραμματικός έλεγχος.
7. Σκοπός – Διδακτικοί Στόχοι
  - διδακτικοί στόχοι σύμφωνα με το Αναλυτικό Πρόγραμμα: υποτακτική σύνδεση, δευτερεύουσες (εξαρτημένες) προτάσεις, γραμματικές ιδιαιτερότητες αφηγηματικών κειμένων (χρόνοι ρημάτων, χρονικές προτάσεις, χρονικοί προσδιορισμοί, χρονική συνέχεια αφηγηματικού κειμένου)
  - διδακτικοί στόχοι σύμφωνα με τη χρήση των ΤΠΕ: εξάσκηση των παιδιών σε βασικές λειτουργίες του λογισμικού της Microsoft Word: συνώνυμα, ορθογραφικός έλεγχος, αντιγραφή-αποκοπή-επικόλληση-διαγραφή, μορφοποίηση απλών κειμενικών στοιχείων: τελεία-κόμμα, κεφαλαία-πεζά, υπογράμμιση κειμένου, αλλαγή χρώματος γραμματοσειράς, εισαγωγή κειμένου σε πίνακα

8. Μαθησιακή θεωρία: εποικοδομισμός. Σύμφωνα με τη θεώρηση αυτή, η μάθηση δεν μεταδίδεται, αλλά αποτελεί διαδικασία προσωπικής κατασκευής της γνώσης, η οποία «κουμπώνει» πάνω σε προγενέστερες γνώσεις. Αυτές τροποποιούνται κατάλληλα, χάρη στη διαδικασία της γνωστικής σύγκρουσης μεταξύ των δύο ειδών γνώσης που προαναφέραμε, για να προσαρμοστούν με τα δεδομένα της νέας γνώσης.
9. Διδακτική Προσέγγιση: Ομαδοσυνεργατική μάθηση, επικοινωνιακή αντίληψη της διδασκαλίας του γλωσσικού μαθήματος, κειμενοκεντρική προσέγγιση
10. Διδακτική προσέγγιση με ΤΠΕ: Στο σενάριο αυτό οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται για την επεξεργασία κειμενικών στοιχείων και, σε μικρότερο βαθμό, για την παραγωγή γραπτού λόγου. Η χρήση των ΤΠΕ στην προκειμένη περίπτωση δίνει τη δυνατότητα στα παιδιά αφενός να χρησιμοποιήσουν τις βασικές λειτουργίες του λογισμικού επεξεργασίας κειμένου, κι αφετέρου να κατανοήσουν καλύτερα τη δομή και τη λειτουργία της υποτακτικής σύνδεσης (είδη σύνδεσης κύριων προτάσεων με δευτερεύουσες προτάσεις) και της γραπτής αφήγησης (χρόνοι ρημάτων, χρονικές προτάσεις, χρονικοί προσδιορισμοί, χρονική συνέχεια αφηγηματικού κειμένου).
11. Τεχνολογικά Εργαλεία: λογισμικό επεξεργασίας κειμένου της Microsoft Word, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, εκτυπωτής
12. Χρήση συμπληρωματικού υλικού: ένα Φύλλο Εργασίας, θεωρία Γραμματικής με θέμα τις δευτερεύουσες προτάσεις και τους χρονικούς προσδιορισμούς
13. Συνθήκες - Οργάνωση Τάξης: Τα παιδιά χωρίζονται σε τριάδες. Το κάθε μέλος έχει συγκεκριμένο ρόλο στην ομάδα, για παράδειγμα συντονιστής, γραμματέας, σύμβουλος. Οι ρόλοι εναλλάσσονται για να μπορέσουν όλοι οι μαθητές να χρησιμοποιήσουν τον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Η κάθε τριάδα έχει στη διάθεσή της έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή με το εν λόγω λογισμικό εγκατεστημένο, το φύλλο εργασίας αποθηκευμένο με τη μορφή αρχείου του Word και μια δέσμη φωτοτυπιών με θεωρία Γραμματικής κι αντικείμενο μελέτης τις δευτερεύουσες προτάσεις και τους χρονικούς προσδιορισμούς.
14. Χρονική διάρκεια σεναρίου: δύο διδακτικές ώρες
15. Προετοιμασία: Εξηγούμε στα παιδιά αναλυτικά τη διαδικασία του μαθήματος κι αναφέρουμε τους στόχους του. Γίνεται γνωστό στους μαθητές πως η ομαδική εργασία πραγματοποιείται με τρόπο ώστε κάθε παιδί να έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες του φύλλου εργασίας (κυκλικά κι εκ περιτροπής). Επισημαίνουμε στα παιδιά πως έχουν τη δυνατότητα να ανατρέξουν στις σημειώσεις γραμματικής που τους έχουμε διανείμει, καθώς και να συζητήσουν σε επίπεδο ομάδας τις

διάφορες εκδοχές επίλυσης μιας άσκησης ή πραγματοποίησης μιας δραστηριότητας που ενδεχομένως να προτείνουν.

16. Δραστηριότητες:

- Τα παιδιά κάνουν με τη βοήθεια των εντολών του Word τις κατάλληλες τροποποιήσεις σε ζευγάρια κύριων προτάσεων, προκειμένου η μία από τις δυο προτάσεις να μετατραπεί σε εξαρτημένη και, κατά συνέπεια, η κύρια και η εξαρτημένη πρόταση να συνδεθούν μεταξύ τους με υποτακτική σύνδεση.
- Μελετούν απόσπασμα αυθεντικού λογοτεχνικού κειμένου κατάλληλου για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων του μαθήματος, και στη συνέχεια κάνουν τις ακόλουθες ασκήσεις: χρωματίζουν πράσινους όλους τους χρονικούς προσδιορισμούς του κειμένου, υπογραμμίζουν τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου, βρίσκουν τα συνώνυμα χρωματισμένων λέξεων που περιέχει το κείμενο κι αλλάζουν το χρώμα των νέων λέξεων, αντιγράφουν τις υπογραμμισμένες δευτερεύουσες προτάσεις, στο κατάλληλο κελί την καθεμιά, σε κενό πίνακα του φύλλου εργασίας.
- Συμπληρώνουν φράσεις του φύλλου εργασίας με τρόπο ώστε η νέα και μεγαλύτερη φράση που δημιουργείται κάθε φορά να αποτελείται από δύο προτάσεις, μια κύρια πρόταση και μια εξαρτημένη, συνδεδεμένες μεταξύ τους με υποτακτική σύνδεση.
- Τέλος, κάνουν τον ορθογραφικό έλεγχο των παραπάνω φράσεων που δημιούργησαν.

17. Περιγραφή Φύλλου Εργασίας: Όλες οι δραστηριότητες που περιλαμβάνει το Φύλλο Εργασίας πραγματοποιούνται με τη χρήση των εντολών του λογισμικού επεξεργασίας κειμένου της Microsoft Word.

18. Επέκταση - Παρατηρήσεις:

- Επέκταση: Ως εργασία επέκτασης και παράλληλα αξιολόγησης της εν λόγω διδακτικής δραστηριότητας, θα μπορούσαμε να ζητήσουμε από τα παιδιά κάθε ομάδας να παραγάγουν ένα αφηγηματικό κείμενο με θέμα δικής τους επιλογής χρησιμοποιώντας το ίδιο λογισμικό εγκατεστημένο στο ίδιο λειτουργικό σύστημα, στη συνέχεια να κάνουν τον ορθογραφικό έλεγχο του κειμένου τους και, τέλος, αφού εντοπίσουν και χρωματίσουν με διαφορετικό χρώμα όλα τα είδη εξαρτημένων προτάσεων που περιλαμβάνει το κείμενό τους, να αντιγράψουν τις εξαρτημένες προτάσεις του κειμένου τους, στο κατάλληλο κελί την καθεμιά, σε κενό πίνακα του φύλλου εργασίας .
- Παρατηρήσεις: Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής των δραστηριοτήτων τα παιδιά, τόσο σε επίπεδο ομάδας όσο και σε επίπεδο τάξης, συνεργάστηκαν σχετικά ομαλά κι αποτελεσματικά για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων. Η δασκάλα τους περιφερόταν ανάμεσα στις ομάδες κι όπου χρειαζόταν, βοηθούσε και καθοδηγούσε συμβουλευτικά. Την επόμενη διδακτική ώρα και μετά την παρουσίαση των εργασιών ακολούθησε διάλογος κι επανορθωτική διδασκαλία σε συγκεκριμένα λάθη και παραλήψεις των μαθητών, καθώς και ομαδική συζήτηση για το μάθημα που προηγήθηκε. Τα

περισσότερα παιδιά έδειξαν ενδιαφέρον σε όλη τη διάρκεια του μαθήματος επειδή πρώτον, όπως μου εξήγησαν, με τη χρήση λογισμικού επεξεργασίας κειμένου οι γλωσσικές ασκήσεις γίνονται πιο εύκολα, πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά, ιδιαίτερα σε ότι αφορά την ορθογραφία και τη μορφοποίηση κειμένου, δεύτερον θεωρούν δημιουργική κι αποδοτική την εργασία σε ομάδες και τρίτον προτιμούν το δάσκαλο σε ρόλο καθοδηγητή, διευκολυντή και συμβούλου.

Ορισμένα πρακτικά προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια του μαθήματος - η αντιμετώπιση των οποίων είχε ως αποτέλεσμα να χαθεί μια περίπου διδακτική ώρα – έγιναν το θέμα συζήτησης, από την οποία βγήκαν τα ακόλουθα συμπεράσματα: α) Βασικό κριτήριο ενός ποιοτικού μαθήματος με χρήση ΤΠΕ είναι η συνεργασία σε επίπεδο ομάδας, σε επίπεδο τάξης, καθώς και σε επίπεδο ολομέλειας, δηλαδή μαθητών κι εκπαιδευτικού, β) Η εκπαιδευτική διαδικασία οφείλει να ακολουθεί συγκεκριμένους στόχους και να βασίζεται σε συγκεκριμένους κανόνες, τους οποίους είναι ανάγκη να σέβονται όλοι και τους οποίους προσδιορίζουν κάθε φορά οι απαιτήσεις και οι ιδιαιτερότητες της εκάστοτε μαθησιακής ή διδακτικής δραστηριότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Δευτερεύουσες Προτάσεις – Χρονικοί Προσδιορισμοί

1. Άνοιξε το αρχείο της Microsoft Word με όνομα *Φύλλο Εργασίας στη Γλώσσα – Δευτερεύουσες Προτάσεις*, εικονίδιο του οποίου βρίσκεται στην επιφάνεια εργασίας των Windows.
2. Χρησιμοποιώντας τις κατάλληλες εντολές (διαγραφή, αλλαγή πεζών κεφαλαίων) και συμπληρώνοντας τις φράσεις με τις κατάλληλες λέξεις, να κάνεις τις απαραίτητες αλλαγές στα παρακάτω ζευγάρια κύριων προτάσεων, έτσι ώστε αυτές να συνδεθούν μεταξύ τους με υποτακτική σύνδεση (κύρια πρόταση + δευτερεύουσα πρόταση).

- Ήπιαν το γάλα τους. Ετοιμάστηκαν για το σχολείο.
- Διαβάζει αρκετές ώρες καθημερινά. Θέλει να πετύχει καλή βαθμολογία στις εξετάσεις για το πανεπιστήμιο.
- Κατέβαινε τη σκάλα πολύ γρήγορα. Έπεσε χτυπώντας άσχημα το πόδι του.
- Εξοικονομεί χρήματα. Αγοράζει ένα καινούργιο ποδήλατο.
- Ο καιρός είναι καλός. Θα πάμε εκδρομή.
- Με διαβεβαίωσε. Το πρόβλημα θα λυθεί το συντομότερο δυνατό.
- Διάλεξε. Επιθυμείς οποιοδήποτε δώρο.
- Δούλεψε σκληρά. Δεν αναγνωρίστηκαν οι προσπάθειές του.

3. Αφού διαβάσεις το κείμενο που ακολουθεί, να επιλέξεις όλες τις δευτερεύουσες προτάσεις και να τις υπογραμμίσεις χρησιμοποιώντας την εντολή *Υπογράμμιση* που βρίσκεται στη γραμμή εργαλείων Μορφοποίησης. Στη συνέχεια, επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη και χρησιμοποιώντας την εντολή *Θησαυρός* από το μενού *Εργαλεία – Γλώσσα*, να αντικαταστήσεις τις **χρωματισμένες** λέξεις με τα συνώνυμά τους. Τέλος, να χρωματίσεις τα συνώνυμα που βρήκες κόκκινα επιλέγοντας την κατάλληλη λέξη και χρησιμοποιώντας την εντολή *Χρώμα Γραμματοσειράς* που βρίσκεται στη γραμμή εργαλείων Μορφοποίησης.

Μια βόλτα στην εξοχή

Όταν ο μπαμπάς κάνει έτσι, το καλύτερο είναι να μην του **απαντάς**! Το καλύτερο στις περιπτώσεις αυτές είναι να ανοίγεις την τηλεόραση. Και ήταν η κατάλληλη στιγμή, ήταν η ώρα των ειδήσεων. Με το που έφαγα το μήλο μου, πήγα να φουσκώσω τα λάστιχα του ποδηλάτου μου και μετά έφυγα για το σπίτι της Μαρίνας.

Το δρομάκι που βγάζει στο κοιμητήριο Σεν Ζαν κι ύστερα στο Μπουσκά **καταλήγει** στον εθνικό **δρόμο**, μόλις διακόσια μέτρα από το **σπίτι** μας. Είναι πολύ στενό και κακοτράχαλο και μπορείς να πας με το ποδήλατο μέχρι ένα **σημείο**, μέχρι το νεκροταφείο. Ξέροντας ότι θα έφτανα νωρίτερα, είχα μαζί μου ένα **μπουκέτο** με αγριολούλουδα. Τα είχα μαζέψει κοντά στο σπίτι μου για να τα πάω στον τάφο της γιαγιάς μου και να καθίσω για λίγο δίπλα της στη ζεστή πέτρα. Κι ύστερα συνέχισα να **ανεβαίνω** κρατώντας το ποδήλατο με το χέρι.

Ο μεγάλος μαύρος σκύλος των Αρνουτίνι άρχισε να γρυλίζει την ώρα που περνούσα μπροστά από το κτήμα, αλλά μια ξερή φωνή τον επανέφερε στην τάξη. Εδώ κι έξι μήνες είχα σταματήσει να περνάω από εκεί. Φοβόμουν μην τα δω όλα αλλαγμένα, όλα **φτιαγμένα** από την αρχή, πολύ καλοδιατηρημένα. Κι όμως τα αγριόχορτα φύτρωναν και πάλι στη μέση του δρόμου. Οι φόβοι μου εξανεμίστηκαν **εντελώς** όταν είδα τη σιδερένια πόρτα του Μπουσκά **περικυκλωμένη** όπως πάντα από βάτα. Είχαν καθαρίσει λίγο το δρόμο για να μπορεί να περνάει ένα αυτοκίνητο μέσα από αυτό το συνονθύλευμα βάτων κι αγριόχορτων.

Η καγκελόπορτα δεν ήταν κλειστή. Αφήνοντας το ποδήλατό μου, μπήκα σ' αυτό το μυστηριώδες βασίλειο που έμοιαζε τόσο πολύ με το παλιό μου βασίλειο. Το χορτάρι ήταν ψηλό όπως πάντα, ποτισμένο με τη δροσιά. Η Μαρίνα με περίμενε με το αιώνιο μπλε πουλόβερ της παρά τον απριλιάτικο ήλιο.

Philippe Delerm, *Μαρίνα*, μτφρ. Αγγελική Πασιά, εκδ. Μεταίχμιο

4. Να επιλέξεις όλους τους προσδιορισμούς του παραπάνω κειμένου που φανερώνουν χρόνο και να τους χρωματίσεις πράσινους χρησιμοποιώντας την εντολή *Χρώμα Γραμματοσειράς* που βρίσκεται στη γραμμή εργαλείων Μορφοποίησης.
5. Να συμπληρώσεις τον πίνακα που ακολουθεί επιλέγοντας τις δευτερεύουσες προτάσεις του παραπάνω κειμένου και, στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τις εντολές *Αντιγραφή* κι *έπειτα*, αφού πρώτα τοποθετήσεις τον κέρσορα στο κατάλληλο κελί, *Επικόλληση*.

δευτερεύουσες προτάσεις

δευτερεύουσες προτάσεις	
αιτιολογικές	
χρονικές	
υποθετικές	
αποτελεσματικές	
τελικές	
εναντιωματικές	
αναφορικές	

6. Τοποθετώντας τον κέρσορα στην κατάλληλη θέση σε καθένα από τα παρακάτω πλαίσια, να συμπληρώσεις τις ακόλουθες φράσεις με τέτοιο τρόπο, ώστε η κάθε φράση που θα προκύψει να αποτελείται από δύο προτάσεις συνδεδεμένες μεταξύ τους με υποτακτική σύνδεση (κύρια πρόταση + δευτερεύουσα πρόταση).

Μου εξήγησε

Αν τελειώσεις τις υποχρεώσεις σου πριν το μεσημέρι

Αν και δεν συμφωνώ με τις απόψεις του

Ενώ διάβαζε εφημερίδα καθισμένος στον καναπέ

Επειδή είσαι καλό κι εργατικό παιδί

Το καινούργιο παιχνίδι είναι τόσο ψυχαγωγικό κι ενδιαφέρον

Τρέχει γρήγορα

7. Με τη βοήθεια του *Ορθογραφικού Ελέγχου*, που βρίσκεται στο μενού *Εργαλεία* της βασικής γραμμής εργαλείων, να διορθώσεις τυχόν ορθογραφικά λάθη στις προτάσεις σου της προηγούμενης άσκησης.